

Jak rozwijać słuch fonematyczny u dziecka

Słuch fonemowy, inaczej fonematyczny, jest to zdolność rozróżniania fonemów, czyli dźwięków mowy ludzkiej. Słuch fonemowy w dużym stopniu warunkuje osiągnięcie prawidłowego rozwoju mowy dziecka oraz opanowanie umiejętności czytania i pisania. Właściwie wykształcony słuch fonemowy umożliwia, wychwytywanie różnic między słowami podobnie brzmiącymi ale mającymi inne znaczenie i dokonywanie analizy i syntezy słuchowej wyrazów, co stanowi podstawę w nauce czytania i pisania.

Dziecko z zaburzonym słuchem fonematycznym dobrze słyszy słowa, lecz nie potrafi różnicować pojedynczych dźwięków lub złożyć ich w całość. Może również nie rozróżniać głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, ustnych i nosowych, zmieniać syczące na szumiące (s-sz), zniekształcać wyrazy pisząc z pamięci lub ze słuchu.

PRZYKŁADY ĆWICZEŃ I ZABAW KSZTAŁTUJĄCYCH SŁUCH FONEMOWY

I. Etap pierwszy – ćwiczenia słuchowe i rytmiczne stanowiące pierwszy etap kształtowania słuchu fonematycznego

- 1) zabawa słuchanie dźwięków – dziecko z zamkniętymi oczami słucha i nazywa otaczające je dźwięki: naturalne (tykanie zegara, warkot samochodu, granie radia ...), specjalnie wytwarzane (przy użyciu np. naczyń kuchennych, szklanek, drewna ...), z płyt CD/komputera (rozpoznawanie instrumentów po odtwarzanym dźwięku)
- 2) różnicowanie napotkanych dźwięków – np. w parku (szelest suchych liści, wiejący wiatr, zimą skrzypiący śnieg ...), a potem ich naśladowanie
- 3) przesypywanie różnych materiałów sypkich – piasek, kamienie, żwir, eksponowanie dźwięków charakterystycznych dla różnych pojazdów, głosów zwierząt, sprzętu gospodarstwa domowego, rozpoznawanie dźwięków różnych instrumentów...
- 4) zabawa w zgadywanie: "Który ze znanych dziecku przedmiotów wydaje taki dźwięk?" (dzwoni, syczy, tyka, gwizdże itd.)
- 5) odtwarzanie poprzez wystukiwanie np. patyczkiem o bębenek, wyklaskiwania, wytupywania słyszanego rytmu
- 6) odgadywanie odgłosów docierających zza zasłony (przelewanie wody, rozdieranie papieru, przesuwanie krzesła, gwizd czajnika, brzęk kluczy...)
- 7) rozpoznawanie melodii piosenek po zaśpiewanym fragmencie.

II. Etap drugi – ćwiczenia, przygotowujące do nauki czytania i pisania polegające na analizie i syntezie wyrazów

1) wyróżnianie wyrazów w zdaniu (np. ile wyrazów w zdaniu tyle ułożonych patyków)

2) wyróżnianie sylab w wyrazie, najlepiej za pomocą klaskania (jedna sylaba jedno klaśnięcie), oprócz tego można bawić się w kończenie wyrazów, podajemy pierwszą sylabę, np. ko – , dziecko dodaje sylabę – ło (koło).

3) wyróżnianie głosek w wyrazach

- na początku wyrazu (najpierw samogłoski, potem spółgłoski) – wybieranie obrazka, którego nazwa zaczyna się głoską podaną głoskę lub wymyślanie słowa rozpoczynającego się daną głoską

- na końcu (najpierw spółgłoski, potem samogłoski)

-w środku (zaczynamy od krótkich wyrazów trzygłoskowych)

4) wymyślanie rymujących się wyrazów (szukanie obrazków ...)

5) rysowanie przedmiotów rozpoczynających się, kończących lub mających w środku daną głoskę

6) słuchanie (starsze dzieci mogą same przeczytać) wierszy, w których występuje jak najwięcej dźwięków do naśladowania (np. utworów Lokomotywa, Ptasia radio, Kotek)

7) dobieranie w pary wyrazów, które różnią się tylko jedną głoską (koza – kosa, mama – dama, tata – data, pije – bije, Ala – Ola)

8) podkreślanie czerwoną kredką wyrazów, które "syczą", a niebieską, tych, które "szumią" (sok, puszka, szachy, postój, proszek, ser).

9) zabawy w wymyślanie ciągu wyrazów na daną głoskę, inną formą tej zabawy jest wyszukiwanie wyrazu, który zaczyna się na ostatnią głoskę poprzedniego wyrazu (mąka – Adam – most – tygrys – samochód – dom)

10) wyodrębnianie głosek w słowach najpierw łatwych, potem coraz trudniejszych np. u-l, o-s-a, t-o-r-b-a, k-o-z-a

Opracowała
Paulina Molenda